

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Anna Sundbärg
Handläggare
010-2233390
anna.sundbarg@lansstyrelsen.se

Yttrande

1(7)

2020-10-14

501-3462-2020

Regeringskansliet, Miljödepartementet

Remiss om betänkande Stärkt lokalt åtgärdsarbete - att nå målet Ingen övergödning SOU 2020:10

Er beteckning: M2020/00554/Nm

Sammanfattning av Länsstyrelsen synpunkter

1. Länsstyrelsen anser att utredningen lämnar flera bra förslag på åtgärder för att minska övergödning. Länsstyrelsen saknar dock förslag av preventiv karaktär för att minska tillförseln av övergödande ämnen. Länsstyrelsen bedömer att sådana åtgärder är helt nödvändiga för att uppnå målet ingen övergödning.
2. Länsstyrelsen är positiva till utökad uppföljning och finansiering av LOVA.
3. Länsstyrelsen delar utredningens slutsats att ökad samordning på regional och kommunal nivå är en förutsättning för effektivt åtgärdsarbete.
4. Länsstyrelsen stödjer förslagen om upprättande av lokala åtgärdsprogram för områden där övergödning är ett omfattande miljöproblem.
5. Länsstyrelsen efterlyser en tydligare målbild för minskning av användandet av mineralgödsel till år 2030.
6. Länsstyrelsen stödjer utredningens förslag om undantag för biotop- och strandskydd för anläggande av dammar eller våtmarker vars syfte är näringsupptag. Utformningen av undantagsbestämmelserna måste dock ske på ett sådant sätt att det inte innebär negativa konsekvenser för syftet med skyddsbestämmelserna.
7. Länsstyrelsen efterlyser en tydligare målbild gällande etappmål för enskilda avlopp.
8. Länsstyrelsen stödjer de utredningsbehov som pekas ut i utredningen.

Allmänna synpunkter:

- Det finns endast ett utredningsförslag (9.3.1) som kan ses som ett preventivt förslag då det minskar tillförseln av näringsämnen till mark och vatten. De övriga utredningsförslagen är främst inriktade på att få till stånd fler fysiska åtgärder. Länsstyrelsen håller med om att fysiska åtgärder mycket viktiga för att hindra gödande ämnen att nå vattenmiljön, men dessa kan inte kompensera för tillförseln. Därför behövs även förslag på preventivt åtgärdsarbete för att ge en mer heltäckande och samlad bedömning över hur miljö kvalitetsmålet ska kunna nås.
- Det finns, som utredningen påpekat, målkonflikter kopplat till nationell och regional livsmedelsförsörjning och en målsättning om en ökad självförsörjningsgrad. I den nationella livsmedelsstrategin ingår att anpassa produktionen av livsmedel till relevanta nationella miljömål men risken för målkonflikter bör belysas och bedömas i varje enskild åtgärd för att minimera motsättningar och därmed öka förutsättningarna att nå båda målen.
- De förändringar som föreslås i miljömålssystemet kan ha positiva effekter även på andra miljömål, exempelvis, *Ett rikt växt- och djurliv*, *Levande sjöar och vattendrag* och *Giffri miljö* utöver *Ingen övergödning*.
- Länsstyrelsen stödjer förslaget om framtagande av en nationell plan mot övergödning

Kapitel 1: Författningsförslag

Utredningen föreslår förändringar i miljöbalken respektive förordning 1998:1252 om områdesskydd som anger möjlighet att medge undantag från strandskydd-och biotopskydd.

I båda förslagen anges ”med huvudsakligt syfte”. Det förefaller som en oklar avgränsning som behöver definieras för att kunna tillämpas rättssäkert.

Kapitel 9: Överväganden och förslag

9.1. Samordning lokalt åtgärdsarbete

9.1.1 Lokala åtgärdsplaner

Länsstyrelsen stödjer utredningens förslag att kommunerna ska ta fram lokala åtgärdsplaner för avrinningsområden med övergödningssproblematik. Länsstyrelsen ser gärna att åtgärdsplanerna tar ett helhetsgrepp och innefattar de delar av ekologisk och kemisk status som är relevanta för avrinningsområdet.

Länsstyrelsen menar dock att det behöver tydliggöras hur utredningen säkerställer att förslaget blir genomförbart då utredningen inte föreslår att åtagandet ska läggas i författningstext.

Länsstyrelsen efterlyser även ett förtydligande kring hur åtgärden ska finansieras och menar att vid fördelningen av medel för genomförande bör regionala olikheter avseende övergödningsrelaterade problem tas i beaktande.

9.1.2. Samordning

Länsstyrelsen stödjer förslaget om ökad samordning mot övergödning. Länsstyrelsen vill påpeka att denna funktion även skulle kunna vara placerad länsstyrelsen, alternativt delas av flera kommuner för att säkerställa att samordning sker avrinningsområdesvis.

Som utredningen påpekar är kontinuitet en förutsättning för att arbetet ska bedrivas effektivt. Länsstyrelsen anser att en långsiktig finansiering av åtgärdssamordning behöver säkerställas. Tidsbegränsad finansiering exempelvis genom statliga bidrag såsom LOVA, bör därför undvikas.

9.1.3 Hav som stödfunktion till samordning

Länsstyrelsen är positiv till att Havs- och vattenmyndigheten får i uppgift att tillhandahålla en central stödfunktion för lokalt åtgärdsarbete.

9.2. Etappmål om enskilda avlopp

Länsstyrelsen stödjer förslag om etappmål för enskilda avlopp.

Länsstyrelsen menar dock att det behövs ett förtydligande kring sättet på vilket sätt etappmålet kan uppnås, då det är vagt beskrivet i utredningen.

9.3 Jordbruk, våtmarker, strandskydd och biotopskydd

9.3.1 Etappmål om gödselanvändning

Länsstyrelsen önskar se en ökad tydlighet kring målen gällande minskad användning av mineralgödsel, gärna i form av konkreta mål som exempelvis anger procentsatser av andel mineralgödsel inom produktionen och tydliga målår för genomförandet. Länsstyrelsen delar utredningens analys att alltför omfattande tillförsel av mineralgödsel har en hämmande effekt på en effektiv användning av stallgödsel. Länsstyrelsen är positiv till en utökad användning av stallgödsel då det även har positiva sidoeffekter såsom förbättrad markstruktur, ökad mullhalt och tillförsel av näringsämnen som kan nyttjas av växter både kort- och långsiktigt.

Länsstyrelsen efterlyser en revidering av Greppa Näringens projektmål som innefattar en lydelse som förtydligar att den minskade användningen av mineralgödsel görs i syfte att leda till minskad övergödning i sjöar och vattendrag.

9.3.2. Etappmål om våtmarker

Länsstyrelsen stödjer utredningens förslag om etappmål för våtmarker.

9.3.3 Undantag från strandskyddet för vissa våtmarker och dammar

Länsstyrelsen stödjer förslaget om undantag i strandskyddsbestämmelserna.

Länsstyrelsen efterlyser i förslaget, och vill betona vikten av, ett förtydligande som anger hur undantag ska tillämpas för att inte motverka det ursprungliga syftet med rådande strandskyddsbestämmelser. Länsstyrelsen menar att undantag enbart ska tillämpas vid nyanläggningar av dammar eller våtmarker, men inte tillämpas till följd av restaureringsåtgärder eller inom rådande strandskydd. Länsstyrelsen erfar att det är mycket ovanligt att anlägga våtmarker, dammar eller sjöar där det inte funnits en sådan förut. Det blir därför viktigt att utforma undantaget så att det finns en tydlig gränsdragning mellan restaurering av befintliga vatten och nyanläggningar.

Länsstyrelsen vill belysa att ett problem som kan uppstå över tid är att kunna visa syftet med anläggandet, men ser positivt på att det är markägarens ansvar att redovisa detta.

För att öka åtgärdstakten ytterligare efterlyser Länsstyrelsen vägledning kring strandskyddsbestämmelser för tekniska dammar och våtmarker. I nuvarande författningstext är exempelvis reningsdammarna i avloppsreningsverk eller sedimentationsdammarna, undantagna från strandskyddsbestämmelser. Tolkningen av vilka typer av dammar och våtmarker som ingår i bestämmelserna är vag och lämnar stort tolkningsutrymme. En vägledning skulle underlätta handläggning och torde i längden leda till en ökad åtgärdstakt.

9.3.4 Undantag från biotopskyddet för vissa våtmarker och dammar

Länsstyrelsen stödjer förslaget om undantag i biotopskyddsbestämmelserna för dammar och våtmarker vars syfte är näringsupptag. Länsstyrelsen efterlyser ett förtydligande av tillämpningen som anger att undantaget ska tillämpas vid nyanläggningar av dammar eller våtmarker men inte ska utgå till följd av restaureringsåtgärder.

Förändringar i lagstiftningen bör utformas så att de inte äventyrar rådande naturmiljöbestämmelser. Länsstyrelsen anser att objekt som innan anläggnings- eller restaureringsåtgärden vidtas omfattas av det generella biotopskyddet, fortsatt ska vara skyddade även om de restaureras eller görs om i detta syfte, samt att anläggandet vid behov ska föregås av en prövning enligt 11 kap 7 § miljöbalken.

Länsstyrelsen vill belysa att ett problem som kan uppstå över tid är att kunna visa syftet med anläggandet, men ser positivt på att det är markägarens ansvar att redovisa detta.

9.4 Förstärkning av förutsättningarna för upptag av näringsämnen från havet

Länsstyrelsen stödjer inte förslagen gällande ökade förutsättningar för blå fånggrödor. Länsstyrelsen menar att det är tillförsel av näringsämnen från land, inte begränsat upptag av näringsämnen från havet, som utgör det allra största hindret för att uppnå målet *Ingen övergödning*.

2020-10-14

501-3462-2020

Länsstyrelsen ifrågasätter att musselodling lyfts som en kostnadseffektiv övergödningsåtgärd i Östersjön, då det ännu inte ännu en vedertagen metod för att ta upp näring från Östersjön. Detsamma gäller troligen för odling av sjöpungrar och alger.

9.5 Finansiering

9.5.1 Uppföljning och utvärdering av LOVA

Länsstyrelsen är positiv till en utökad uppföljning av LOVA, däremot behöver finansieringen av detta arbete förtydligas.

9.5.2. Förstärkning av LOVA

Länsstyrelsen är positiv till utredningens förslag att stärka LOVA. Detta kommer medföra en ökad arbetsinsats för Länsstyrelsen och efterlyser därför en tydligare finansieringsplan för att hantera en ökad arbetsinsats.

Länsstyrelsen vill poängtera vikten av att den nuvarande prioriteringsordning för LOVA bör kvarstå. LOVA är en av de viktigaste stödformerna för miljöåtgärder och det är viktigt att medlen i första hand går till konkret åtgärdsarbete. Detta verkar även i riktning med utredningens mål om ökad åtgärdstakt.

9.5.4 Kompensationsåtgärder

Länsstyrelsen ser positivt på en utredning för att ta fram ett system för ekologisk kompensation då det kan vara ett bra incitament för verksamhetsutövare att genomföra åtgärder. Det är viktigt att verksamhetsutövarna får adekvat vägledning för att säkerställa att rätt åtgärder görs på rätt plats och därmed för att systemet skall vara kompensatorisk.

Länsstyrelsen vill påpeka att det kan vara bra att inte begränsa kompensatoriska åtgärder till en och samma vattenförekomst (såsom anges på s. 200), utan snarare se till avrinningsområdet som helhet. Åtgärder i en annan vattenförekomst kan fortfarande vara relevanta, framförallt om de är placerade högre upp i avrinningsområdet.

9.6 Vidare uppdrag och utredningsbehov

9.6.1 Nya bestämmelser om miljöhänsyn för hästhållare

Länsstyrelsen stödjer en översyn av hästnäringens miljöpåverkan, och håller i stort sett med om den problembeskrivning som utredningen lagt fram i kapitel 6.

Ett alternativ till nya bestämmelser om miljöhänsyn för hästhållare är att i samråd med hästnäringen, gå igenom och aktualisera befintlig tillsynsvägledning, vilken omfattar i princip alla de åtgärder på hästgårdar som omnämns i utredningen. Utbildningar och vägledningar kan också innehålla en metod för hur man ska prioritera både åtgärder och tillsynen.

Länsstyrelsen anser att det vore mer effektivt att fokusera på rådgivning istället för föreskrifter som riskerar att försvåra för enskilda hästhållare. Greppa näringen har nyligen lanserat rådgivning särskilt fokuserat på hästhållning, och Länsstyrelsen menar att riktad finansiering för denna typ av rådgivning vore önskvärt.

Länsstyrelsen menar också att det är viktigt att höja kunskapen om övergödning som miljöproblem, dess orsaker, lagstiftning, miljökrav och åtgärder inom hästnäringen. Detta som komplement till tillsynsvägledning och rådgivning enligt ovan förslag.

9.6.2 Se över reglerna om markavvattningsföretag

Länsstyrelsen är positiv till en översyn av reglering av markavvattningsföretag.

10. Konsekvenser

10.2 Halter av gödande ämnen

På lång sikt bör man även ta hänsyn till klimatförändringars inverkan på halten av gödande ämnen, samt tillförseln av denna. Forskning tyder dock på att åtgärder mot övergödning i Östersjön kommer trots detta kommer ha en positiv effekt på vattenmiljön.

10.5. Utredningens förslag och konsekvenser - en översikt

10.5.1. Etappmål i miljömålssystemet

Länsstyrelsen menar att risken för målkonflikter bör belysas och bedömas i varje enskild åtgärd för att minimera motsättningar och därmed öka förutsättningarna att nå målen. Det gäller till exempel målkonflikter kopplat till nationell och regional livsmedelsförsörjning och en målsättning om en ökad självförsörjningsgrad som utredningen tar upp på sid 66.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Göran Enander med handläggare Anna Sundbärg som föredragande. I den slutliga handläggningen har också tf. länsråd Cecilia Magnusson, avdelningschef Lennart Nordvarg, enhetschefer Helena Brunnkvist och Lena Lind, miljömålsamordnare Linnea Larsson, vattenhandläggare Gunilla Lindgren, LOVA handläggare Malin Berglind, miljöskyddshandläggare Marie Låås, landsbygdshandläggare Asnaketch Woldetensaye och Karin Svanäng, planhandläggare Märta Alsén, naturvårdshandläggare Emilia Wolfhagen och länsjurist Anna Runius deltagit.

LÄNSSTYRELSEN
UPPSALA LÄN

Yttrande

7(7)

2020-10-14

501-3462-2020

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Så här hanterar länsstyrelsen personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa finns på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.